

Росен МИЛАНОВ

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, България

**СВЕТЪТ НА ЧУДЕСАТА В „ЖИВОТЪТ НА ОТЦИТЕ”
ОТ СВ. ГРИГОРИЙ ТУРОНСКИ**

Rosen MILANOV

“St. Cyril and St. Methodius” University, Bulgaria

**THE WORLD OF MIRACLES IN *LIFE OF THE FATHERS*
BY SAINT GREGORY OF TOURS**

Saint Gregory was bishop of Civitas Turonum (nowadays Tours – France) from 573 to 593 (or 594) and the author of many Christian works. One of his collections of saint’s biographies is „Life of the Fathers“ – 20 stories describing both the life and miracles of monks and recluses inhabiting the present day territories of France and Switzerland. According to Gregory’s view of life, the presence of miracles is a regular outcome of the internal transformation of man and his holiness. In the holiness man obtains a new celestial motherland and new celestial relatives. This is a new world having its beginning here on Earth but possessing the properties of eternity. This is the world of miracles which result from the biggest one concerning the divine life of man.

Keywords: saints, desert, miracles, holiness

Ключови думи: светци, пустош, чудеса, святост

От най-ранно време Християнската църква записва, пази и разпространява разказите за живота на светците. Мотиви на такива животоописания присъстват под една или друга форма в почти всички християнски произведения – в Стария завет, в Новия завет, в творенията на църковните автори. Но съществуват и самостоятелни сборки с жития на светци. Подредените според годишното празнуване на светците жития, които познават християните днес, обикновено са по-късни; по-ранният вариант на такива събрани животоописания е разказът, основан на непосредствено познание с великите личности на християнството или пък на достоверни разкази за техния живот и дела (на земята и след отминаването от нея). Това са „безценни **оригинални извори** на християнството“ (Серафим (Роуз) 2005 (Пролог...): 27).

На Изток най-известните древни разкази за светци на дадена територия и в конкретно историческо време са „Лавсаик“ на св. Паладий, еп. Еленополски

(† ок. 420), „Духовно поле“ на бл. Йоан Мосх († 619), „История на боголюбците“ от бл. Тедорит Кирски († ок. 458). В златния период на християнството и на Запад постоянно изгряват светци на духовния небосклон и непрекъснато се пишат вдъхновени жития. Особено силни от тях са „Животът на свети Мартин“ от Сулпиций Север († ок. 425), „Слово за живота на свети Хонорат“ от св. Хиларий Арелатски († 449) и др. А най-известните древни западни сборки с жития на светци са „Животът на отците“ от Руфин Аквилейски († 411 или 412), „Събеседвания за живота и чудесата на италиейските отци“ от св. Григорий Велики († 604), „Животът на отците“ от св. Григорий Туронски († 593 или 594).

Св. Григорий Туронски – със светското име Георги Флоренций – е роден на 30 ноември 538 (или 539 г.) в град Арверн (дн. Клермон-Феран, Франция). Той произхождал от знатно семейство, прославно и с имената на много епископи. От произведенията му може да се съди, че е получил добро образование, макар по-скоро в християнската, отколкото в древноримската литература: от древните латински автори той ползва Вергилий, Хораций, Салустий, Плиний Стари, Авъл Гелий, а от църковните автори – Евсевий Кесарийски, бл. Хиероним Стридонски, Сулпиций Север, Павел Орозий, св. Венанций Фортунат, св. Григорий Велики, Сидоний Аполинарис, Авит Виенски и др (Сидоров 2006: 70). След като още млад преживял една тежка болест, Григорий дал обет за служение на Църквата¹. През 573 г. той бил поставен за епископ на град Турон² (дн. Тур, Франция), какъвто останал до отминаването си на небесата през 593 или 594 г. В историята на Християнската църква Туронският епископ е влязъл и със своите многобройни литературни произведения. Най-значими от тях са „История на франките“ (в десет книги), „Книга за чудесата“ (в седем книги, сред които „За слава на мъчениците“, „За слава на изповедниците“) и споменатото „Животът на отците“.

„Животът на отците“ от св. Григорий Туронски е произведение от двадесет разказа³ за светци, живели в земите на днешна Франция и Швейцария. „Животът на отците“ е не само част от литературната съкровищница на древното християнство, но представя картини от друго измерение и е живо свидетелство за различен светоглед, с различни стойности и идеали, възпътени от конкретни личности на конкретно място и в конкретен исторически момент.

ГОРСКА ПУСТОШ

В творенията на християнските автори значението на думата „пустиня“, или „пустош“, както също биха могли да се превеждат латинските думи

¹ Това е описано подробно в разказа за св. Илидий от „Животът на отците“ – *Vita patrum* II,2 (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 220).

² *Civitas Turonum* – букв. Град на туроните.

³ „*Libelli*“ – „книжки“, както ги определят някои изследователи (вж. Goffart 1988: 130).

„eremus“ и „desertum“, е различно от значението на думата днес и има два основни нюанса: първо, „места извън градовете, подходящи за живот на монасите, отrekli се от светския живот“; и второ: „място за онези, които желаят да водят уединен, отшелнически живот, далеч от общежитийните или полуобщежитийните обители, в които живеят повечето монаси“ (Серафим (Роуз) 2005 (Православная Галлия...): 119). В своя език св. Григорий Туронски употребява и двете значения на думата; различаването им е в зависимост от контекста.

Защо почти всички светци на християнството, просияли в мирни времена, са оставяли света и са ставали монаси или пък са водели уединен отшелнически живот? Основно по две причини. Стремещт към отвръщане от този свят е неизменна част от християнството⁴. Християнството не може да се примири с лъжата – макар да е имало и да има мнозина нещастни умове, които се опитват да изградят някаква „християнска“ утопия на съвместна хармония между любовта към Бога и любовта към този свят. След грехопадението този свят живее по свои закони, които са противоположни на законите на Божествения зов в човешкото сърце. Несъвместимостта на света и християнството се доказва особено силно от лъжата, владееща света. Доказва се от разкоша, охолството, разточителството, в което живеят някои, от безжалостността, пълзяща като мъгла над целия този духовно мъртъв свят, който с бързи крачки, жадно върви и към своето физическо унищожение. Доказва се с пълна сила от царящата навсякъде несправедливост, с убийствата, глада, бедността, както било показано по Божествената грижа на св. Патрокъл от „Животът на отците“, който „видял убийства, кражби, посегателства над живота, прелюбодейства, блудства и всичко лошо, което се върши в света“ (S. Gregorius Turonensis 1885: 254)⁵.

Втората причина за оттеглянето в уединение на християнските монаси и отшелници е вече с положителен знак – това е любовта към Бога. Любовта към уединението съпътствала християнството винаги. Тази любов показвал Христос, когато дълги нощи оставал сам и се молел (вж. Мат. 14:23; Лук. 6:12). Тази любов имали всички Негови последователи. Просто защото целта на човешкия живот е много висока – общуването с Бога, чието естество е по-желано и по-сладостно от общуването с хора. Това разбрал св. Фриард, гледайки какво прави Бог по отношение на материалните нужди на човека: „Христовият кръст, призоваването на Неговото име и молбата за помощ от Него имат толкова голяма сила, че побеждават и трудностите в света, сразяват опасностите, отблъскват мрака на изкушенията и превръщат в нищо всички удоволствия на този свят... Щом е така, какво трябва да правя със света, освен да оставя всичко, което е в

⁴ Вж. за християнския смисъл, подбудите и осъществяването на „vita rusticana“ (букв. „живот на село“) в историята на западното монашество: Бояджиев 1996: 58.

⁵ Vita patrum IX,2: „... vidit homicidia, furta, caedes, adulteria, fornicationes vel omnia prava quae geruntur in mundum“.

него, и да се освободя, за да следвам само Онзи, чрез призоваването на Чието име бях спасен от люти опасности?!“ (S. Gregorius Turonensis 1885: 256 – 257)⁶

Картината на уединения живот е привлекателна – трудно е да се опише с думи вътрешното съдържание на подвига, но и външното въодушевява, както показва разказът за оттеглянето на св. Емилиан. Той скромно и тихо отишъл в гората, отсякъл няколко дървета и си направил градина, от която с труда на ръцете си, в неизвестност, но в пълно спокойствие и свобода изкарвал прехраната си (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 262)⁷. В този свят на пустошта и уединението дори животните придобиват друго значение – същият светец се погрижил подгоненият от ловци глиган, който намерил убежище при него, да си тръгне невредим (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 263)⁸.

СВЯТОСТ И ЧУДЕСА

Вдъхновеният от друга реалност човек гледа по друг начин на случващото се. Неговите очи се променят: пред него са онези факти, които стоят и пред другите хора, но взорът му се грабва от различни детайли, изобщо перспективата вече е различна. Така св. Григорий не се интересува от външното, формалното, чисто историческото или онова, което може да се нарече културен феномен: „Него го интересуват преди всичко не монасите или монахините, а подвижниците на благочестието и техните духовни дела“ (Серафим (Роуз): 2005 (Православная Галлия...): 104).

В света на Григорий съществуват реалности, които обикновено не се ценят, не се смятат за научни, дори са обявявани за детски или лишени от обективност. Така например съселяните на св. Фриард му се подигравали за неговия отдаден на молитва живот, когато той още живеел в света и се трудел на полето заедно с другите (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 256)⁹. Парадоксът на християнството обаче е, че неговите реалности са по-истински и по-верни, много по-стойностни и адекватни от всички други. Действителността е доказвала това и го доказва постоянно на объркания днешен човек. А това доказателство ще става по-силно и по-силно – в гнета на проблемите, пред които са поставяни хората. Тези проблеми всъщност имат духовен характер, макар техните измерения много често да са икономически, политически, социални, битови, екологични и всякакви други...

---

⁶ Vita patrum X,2: „Si crux Christi et invocatio nominis eius atque adiutorium postulatam ab eo tantam potentiam habet, ut aspera quaeque mundi devincat, periculosa obruat, temptationum atra depellat et omnia quae sunt saeculi huius oblectamenta pro nihilo reputata fastideat, quid mihi et mundo, nisi ut, relictis omnibus quae eius sunt, in illius vacare solius debeam obsequiis, cuius nominis invocatione a periculis sum salvatus iniquis?“

⁷ Vita patrum XII,1.

⁸ Vita patrum XII,2.

⁹ Vita patrum X,1.

Св. Григорий Туронски описва изключително много чудеса, извършвани от Бога чрез светците, за които разказва. Достоверни ли са тези чудеса, които очевидно са били подлагани на съмнение още в древни времена? Именно поради тази причина св. Григорий често посочва своя източник (в случай че самият той не е пряк свидетел на описаното). Именно непосредствеността на опита, която ги отличава от приказките, е и ценното в тези разкази, в „**оригиналните извори**, разказващи за светците – онези жития, които са основани на непосредствения опит на автора и разказите на очевидци, известни му лично“ (Серафим (Роуз) 2005: (Пролог...): 20). Същата тази обосновка за разкази от очевидци използват и други древни автори на сборки с жития на светци¹⁰.

Светът на Григорий – светът на светците, живеещи на земята и оставащи с обичащите ги и след отминаването си на небесата – е свят, пълен с чудеса¹¹. Това са изцеления от страшни, наглед nelечими болести, изход от природни бедствия¹² и т.н.; това са решения на земни проблеми с други средства – чрез молитва, със силна молитва, с единогодушна молитва¹³. Има и други видове проблеми, съпътствали хората от епохата на св. Григорий, някои от които са описани и на страниците на „Животът на отците“ – но решението, най-доброто решение остава същото: търсенето на смисъла на случващото се, осъзнаването на собствената вина, ако има такава, поемането на отговорността, молбата за Божия намеса, предаването на волята на Бога... И тогава именно се случва чудото – чудото, което притежава първо, най-вече и основно духовна, вечна, непреходна стойност, а след това може да бъде с материални, физически и временни измерения.

Какъв е пътят към чудотворството? Т.е. как се достига до това духовно състояние, в което общуването с Бога е така близко? Пътят за получаването на

¹⁰ Например съвременникът и съименник на разглеждания тук автор – св. Григорий Велики (Двослов). В предисловието си към „Събеседвания за живота и чудесата на италианските отци“ той прави изричната уговорка, че ще споменава факти, за които е чул от свидетели, заслужаващи доверие – *Dialogi. Liber I, 10* (вж. S. Gregorius Magnus 1979: 16, 18).

¹¹ Някои изследователи поставят това във връзка с неблагоприятното в духовен план време на управлението на Меровингите – всъщност такива са много епохи в човешката история, например в особена степен днешната. Всяка надежда на човешките власти се оставя тогава; Бог е единственият, Който може да предостави така жадуваната и чакана помощ (вж. Goffart 1988: 136–137).

¹² Напр. молитвата за дъжд, отправена от св. Квинциан – *Vita patrum IV, 4* (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 226–227).

¹³ За каквато става дума например в гл. XVIII на настоящото съчинение: св. Урс изградил мелница, но един светски човек поискал да я използва за свои нужди и понеже светецът не се съгласил, завистникът отклонил водите на реката, така че да не може монасите да смилат житото си. Св. Урс се молил в продължение на два дни и две нощи и изпратил монаси до всички основани от него манастири, за да се молят и монасите там за помощ от Бога в трудната ситуация – *Vita patrum XVIII, 2* (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 284–285).

Божествени решения в земното странстване на човека обикновено минава през търсенето на такива решения и в други ситуации в живота. Да не се стремиш неистово към земното, да не се уповаваш прекалено и само – а понякога дори и изобщо – на земните закони, права и т.н., както разказва св. Григорий за авва Авраам. Той бил родом от Месопотамия и имал чистото желание да посети египетските отшелници и монаси, но по пътя бил хванат от езичници, бил мъчен, окован във вериги и прекарал цели пет години в плен... (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 222)¹⁴

Хората, оставили, доколкото е възможно, земната логика, са подкрепяни от Божествената мощ и грижа – много често те са избавяни от неочаквани опасности, какъвто бил случаят със св. Илидий и запазването на монасите от горящата пещ (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 221)¹⁵. Светците, „отците“ от произведението на св. Григорий са спокойни, когато ги сполетяват независещи от тях гонения. Така се държал св. Никеций Треверски¹⁶, когато заради изобличенията си за нехристиянския живот на владетелите и техните приближени бил свален от катедрата си и се готвели да го отведат в заточение. Случило се обаче логичното от гледна точка на Божествената, а не на човешката логика: още на следващия ден кралят бил убит, а светецът се върнал на катедрата си (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 279–280)¹⁷.

Каква е вътрешната същност на чудото? В моментите на силна скръб, в моментите, когато изключително настойчиво се търси помощ, светците стават особено близки. Така се случва при чудесата, описани в „Животът на отците“. И особено ценно в разказите за чудесата е това, че чрез тях трябва да се усети силата на духовната връзка, силата на молитвата и разбира се, силата на самите светци. Тази връзка се е проявявала и в земния живот на светците, когато те са се застъпвали за хората около себе си – както прави например св. Порциан, застанал твърдо пред крал Теодорих¹⁸ при неговото влизане в Арверн и молец за пощада на града и освобождаване на взетите пленници (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 228–229)¹⁹. Или пък изцеренията на св. Сенох – при него идвали ухапани от змии, а той им възвръщал здравето с молитвата си и дори давал храна и дрехи на бедните от тях (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 273)²⁰.

Логично е връзката на светците с обичащите ги да бъде още по-силна, след като светците преминават в по-висока форма на съществуване – в блаженството след края на тукашния живот. Делата на „отците“ доказват това.

¹⁴ Vita patrum III,1.

¹⁵ Vita patrum II,4.

¹⁶ Епископ на Augusta Treverorum (букв. Августа на треверите) – дн. Трир (Германия).

¹⁷ Vita patrum XVII,2 – 3.

¹⁸ Крал на остготите от 474 до 526 г.

¹⁹ Vita patrum V,2.

²⁰ Vita patrum XV,3.

Един беден човек молел за милостиня чрез писмо, подписано от св. Никеций Лугдунски; но веднъж просякът бил ограбен и бит, като свидетели за това нямало... И тогава се намесил самият светец, който със своето чудо изобличил престъпника и защитил онеправдания (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 249–250)²¹.

Латинската дума за чудо – „virtus“ – в християнски контекст обединява едновременно и сякаш неотделимо значенията и на „добродетел“, и на „храброст, мъжество“, и на „сила“, и накрая, на „чудо“. Тоест чудото не е самостоятелно, фантастично събитие, а представлява логично продължение и е закономерен израз на светостта. Светостта, истинската святост обикновено не остава без чудеса, които обаче са абсолютно различни от сензацията и са израз на любовта, притежавана от прекрасните, състрадателни, обичащи небесни духове...

Именно светостта с всичките си качества е най-голямото, истинското чудо в мисълта на св. Григорий. Да тръгнеш обратно на движението на този свят, да плуваш срещу течението – това е наистина едно огромно, всекидневно чудо, извършвано и извършващо се чудо вътре в човешкото сърце, но по-реално от всичко видимо и осезаемо... Светците стават домове на Светия Дух и помагат и на други в това – или, както казва самият Григорий в „Животът на отците“ за св. Роман и св. Лупицин: „... не само се удостоиха да станат Божи храм (вж. Йоан 14:23), но и направиха в душите на мнозина обители на Светия Дух“ (S. Gregorius Turonensis 1885: 213)²². Същото вършел и св. Никеций Лугдунски за децата, които трябвало да бъдат обучавани отрано на четене и писане – отново с цел да използват придобитите познания за почитане и прослава на Бога (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 242)²³.

НОВО СЕМЕЙСТВО И НОВА РОДИНА

Светците образуват духовен свят, едно семейство. В отношенията на светците земните роднински връзки вече губят своята сила. В новия свят Бог е съвършеният, обичаш, свят Баща на новото човечество; в това човечество има и други бащи, но те са такива по силата на своята добродетелност, заради любовта си към небесното и причастността към него. Светците, чийто живот и дела описва Григорий, наричани почитателно „отци“, са намерили смисъла, осъзнали са, че преобразяването на външния свят (доколкото е възможно това) минава през задължителна вътрешна промяна, през собственото изцеление. В този контекст всички християнски светци – от първите векове до днес, дори до края на света са свързани с невидимата за физическите очи, но изключително здрава, неразрушима връзка на истината. Те си дават сметка, че лошите им дела „увеличават страданията в света“ (Дамаскин (Кристенсен) 2007: 104) и

²¹ Vita patrum VIII,9.

²² Vita patrum I: „... non modo se Dei templum efficere meruerunt, verum etiam in multis mentibus Spiritus Sancti gratiae tabernacula paraverunt“.

²³ Vita patrum VIII,2.

че само с Божественото просвещение и озарение могат да разливат светлина около себе си, в отношенията си и общуването с другите хора.

В новото семейство и новата родина човешките личности са обединявани от любовта си към Бога. Но тук има място за различен вид подвиг – както цветята по поляните, така и светците се отличават с красота, но тази красота е специфична, особена за всеки от тях²⁴. „В дома на Моя Отец има много жилища. Ако нямаше, щях да ви кажа“ (Йоан 14:2). Разсъждавайки и от гледна точка на тези думи на Спасителя, св. Григорий пише в началото на разказа си за св. Фриард за специфичните, прекрасни различия в единството на светците: „И така, чрез тези, макар различни едно от друго, толкова трудни, толкова високи и толкова тежки възкачвания по стълбицата те (светците – бел.м.) се възнасят чрез подкрепата на тази помощ при единия, наистина, Господ“ (S. Gregorius Turonensis 1885: 256)²⁵.

Единственият владетел на новата небесна страна на светците е Бог – всесъвършеният, абсолютно добър Бог. Затова човекът, който встъпва в пределите на Неговото владение, трябва да изостави земната логика и да не се страхува и плаши, както отшелникът Емилиан увещавал Брахион от „Животът на отците“: „Аз виждам, обични сине, че ти си облечен великолепно и се занимаваш с това, което подготвя по-скоро вреда за душата, отколкото нейното спасение. Остави, моля те, земния господар и върви след истинния Бог и Творец на небето и земята, по Чиято воля се управлява всичко, на Чиято власт се подчинява всичко и пред Чиято величие самото диво животно, което виждаш²⁶, стои тук без страх. Нека не те прави високомерен и нека не те възгордява мощта на твоя господар, която е нищо“ (S. Gregorius Turonensis 1885: 263)²⁷. И този Брахион наистина започнал да се замисля над думите на духовно извисения отшелник – живеейки още в света, той търсел Бога с цялото си сърце, ставайки дори два-три пъти всяка нощ, за да се моли (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 263)²⁸. За да остави накрая

²⁴ Какъвто е бил и животът на св. Роман и св. Лупицин, живеещи дълго заедно, но проявяващи различни добродетели. Лупицин бил много строг във всичко, а Роман поставил на предно място човеколюбието, състраданието, милосърдието – *Vita patrum* I,2 (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 215).

²⁵ *Vita patrum* X: „Per hos ergo scalae huius ascensus tam difficiles tamque excelsos, tam arduos, cum sint diversi, ad unum tamen Dominum per huius adiutorii ope conscenditur“.

²⁶ Един глиган, който по време на лов бил подгонен от Брахион и неговите спътници и заради преследването на който Брахион бил попаднал в отшелническото жилище на св. Емилиан.

²⁷ *Vita patrum* XII,2: „Video te, fili dilectissime, in grandi elegantia compositum, et sequi ea quae magis detrimentum animae praeparent quam salutem. Relinque, quaeso, terrenum dominum et sequere Deum verum, caeli terraque factorem, cuius nutu omnia gubernantur, cuius maiestate ipsa quam cernis bestia adstat intrepida. Non te tumidum faciat aut extollat potentia domini tui, quae nihil est“.

²⁸ *Vita patrum* XII,2.

преходното и да отиде в хармонията на пустошта, а после да се превърне и в истински духовен ръководител на други търсещи човешки души по пътя им към загубената някога родина... (вж. S. Gregorius Turonensis 1885: 263)²⁹

Новата родина е желаното пристанище за духа на светците. Тук няма абсолютен покой за обичащите Бога и небесното; нещо друго, нещо не от този свят тегли духа им. И те са готови да претърпят мъчения, страдания само и само за да се удостоят с него: „Христовите бойци и победители на света, копнеейки да отхвърлят този преходен живот, пожелали да преминат в онзи живот, който остава във вечна радост, който не се прекъсва от никаква въздишка и не се ограничава от никакъв край, чиято светлина никога не угасва и чието сияние не се закрива от никакви тъмни облаци... И по тази причина бедите на сегашните болки те винаги смятали за нищо, знаейки, че ако страдат малко, ще им бъде въздадено нещо многократно по-добро. Ето защо нито един от онези, които участват в тази борба, не се бои от опасността, не се измъква от наказанието, не се пречупва от болката – само за да бъде достоен да се радва заедно с Божиите избраници на онази прекрасна, вечна сладост...“ (S. Gregorius Turonensis 1885: 265)³⁰

* * *

Не е възможно християнството да бъде просто словесна заявка или определение без вътрешно съдържание. В такъв случай то е мъртво; всъщност в днешния духовно прогнил свят такова мъртво „християнство“ присъства и се усеща силно почти навсякъде, сред изобилието на толкова много псевдохристияни...

Истинското християнство пропива целия светоглед на духовно извисената личност – мисълта, сърцето и волята вече ще бъдат на друго място, в един нов свят. Усещането за този нов свят, съзercаването му, животът в него започват още тук, на земята; ако сега не бъде поставено началото на живота в новия свят, той не би могъл да получи и славната си пълнота в бъдещето. Това сякаш казва св. Григорий Туронски в „Животът на отците“ – чрез разказа за редица високо издигнати в духовно отношение, истински личности. Обикновено техният път минава през оттеглянето извън човешкото общество – в манастир, а много често и в отшелничество. По каква причина? – В търсене на другия свят – те постъпват така, за да съзрат другия свят... И като се докосвали до

²⁹ Vita patrum XII,2.

³⁰ Vita patrum XIII: „Athletae Christi atque triumphatores mundi vitae istius fugitivae iacturam facere cupientes, pertendere ad illam vitam voluerunt, quae in exultatione perpetua manet, quae nullo gemitu obstrepit nec quoquam fine concluditur; cuius lumen numquam extinguetur, cuius serenitas nulla obscuritate nubis obtegatur. Ideoque semper praesentium dolorum contumelias pro nihilo habuerunt, scientes se in paucis vexatos, in multis bene disponendos. Et ob hoc quisquis ille est, qui in isto agone contendit, metu non territur, poena non solvitur, dolore non frangitur, ut tantum illam aeternae iocunditatis amoenitatem cum electis Dei perfrui mereatur“.

него, като го преживявали, те вече можели да предадат и на други усещането за него. Това ставало и с физическите изцеления, които се извършвали по техните молитви, но най-вече с духовното им въздействие. А връзката с тях не спирала с края на земния им живот. Напротив – преминаването на християнските светци във вечността означава тържество и още по-голяма възможност за помощ на онези, които са ги обичали и които ги призовават. Това е всъщност едно ново семейство – християнското семейство на вечното отечество, събрано отново при своя Баща, в един нов, чудесен свят. Завинаги.

ЛИТЕРАТУРА // BIBLIOGRAPHY

- Бояджиев 1996:** Бояджиев, Румен. *Ранно западноевропейско монашество*. София: Veritas et Pneuma Publishers Ltd., 1996. **Boyadzhiev, Rumén.** Ranno zapadnoevropeysko monashestvo. Sofia: Veritas et Pneuma Publishers Ltd., 1996.
- Дамаскин (Кристенсен) 2007:** Дамаскин (Кристенсен), йеромонах. *Отец Серафим (Роуз): живот и дело*. Превод от английски. София: Омофор, 2007. **Damaskin (Kristensen), yeromonakh.** Otets Serafim (Rouz): zhivot i delo. Sofia: Omofor, 2007.
- Серафим (Роуз) 2005:** Серафим (Роуз), йеромонах. Православная Галлия. Введение. / Григорий Турский, св., Серафим (Роуз), йеромонах. *Vita patrum. Житие отцов*. Перевод с английского. Москва: Русский паломник, 2005. **Serafim (Rouz), yeromonakh.** Pravoslavnaya Galliya. Vvedeniye. // Grigoriy Turskiy, sv., Serafim (Rouz), yeromonakh. Vita patrum. Zhitiye otsov. Moskva: Russkiy palomnik, 2005
- Серафим (Роуз) 2005:** Серафим (Роуз), йеромонах. Пролог православных святых Запада. // Григорий Турский, св., Серафим (Роуз), йеромонах. *Vita patrum. Житие отцов*. Перевод с английского. Москва: Русский паломник, 2005. **Serafim (Rouz), yeromonakh.** Prolog pravoslavnykh svyatykh Zapada. // Grigoriy Turskiy, sv., Serafim (Rouz), yeromonakh. Vita patrum. Zhitiye otsov. Moskva: Russkiy palomnik, 2005
- Сидоров 2006:** Сидоров, Алексей. *Святитель Григорий Турский*. // *Православная энциклопедия*. Т. XIII. Москва: Церковно-научный центр „Православная энциклопедия“, 2006. **Sidorov, Aleksey.** Svyatitel' Grigoriy Turskiy. // Pravoslavnaya entsiklopediya. T. XIII. Moskva: Tserkovno-nauchnyy tsentr „Pravoslavnaya entsiklopediya“, 2006.
- Goffart, Walter.** *The Narrators of Barbarian History (A.D. 550 – 800: Jordanes, Gregory of Tours, Bede and Paul the Deacon)*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1988.
- S. Gregorius Magnus 1979:** S. Gregorius Magnus. *Dialogi*. Libri I – III. Sources chrétiennes (SC) 260. Paris, 1979.
- S. Gregorius Turonensis 1885:** S. Gregorius Turonensis. Vita patrum. // *Monumenta Germaniae historica* (MGH). *Scriptores rerum Merovingarum*. Vol. I, pars 2. Hannover: Societas aperiendis fontibus rerum Germanicarum medii aevi, 1885.